

С.М. Лисенко,

*к.е.н. доцент, завідувач кафедри економіки і підприємництва
Індустріального інституту ДВНЗ «Донецький національний технічний
університет», м.Покровськ*

І.І. Земляна

*студентка Індустріального інституту ДВНЗ «Донецький національний
технічний університет»*

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У СХІДНОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ

Сьогоднішня нестабільна соціально-економічна ситуація, проведення антитерористичної операції на території Донецької області нашої держави, негативно впливає на розвиток системи професійної освіти та навчання (ПОН) цього регіону й України в цілому[3]. Актуальною проблемою залишається оновлення змісту ПОН до запитів замовників освітніх послуг, змін у техніці та технологіях сучасного виробництва, зокрема, шляхом розробки та впровадження державних стандартів професійно-технічної освіти, перехід на визначення компетенцій та кваліфікацій, створення ефективної системи підручників, сучасного інструктивно-методичного та нормативного супроводу, забезпечення якісного нового рівня підготовки педагогічних кадрів, підвищення їхнього професійного рівня. Незадовільними є непослідовні зміни в законодавстві щодо фінансування закладів професійної освіти, матеріально-технічне забезпечення ПТНЗ, неефективне управління професійно-технічними закладами [1]. Крім того, «тіньова» економіка заважає офіційному працевлаштуванню випускників.

Актуальність розв'язання зазначених проблем зумовила мету даної роботи, яка полягає в обґрунтуванні напрямків підвищення рівня та ефективності надання освітніх послуг у системі професійно-технічної освіти на прикладі Родинського професійного ліцею, що знаходиться у Донецькій області. Одним з основних показників, які характеризують масштаби діяльності

закладів ПТО є контингент учнів. Аналізуючи дані контингенту учнів Родинського професійного ліцею за період 2012- 2016 роки (див. табл.1), бачимо, що, чисельність учнів скорочувалася майже протягом усього аналізованого інтервалу часу.

Таблиця 1

Динаміка контингенту учнів Родинського професійного ліцею за 2012-2016р.р.

На початок 4 кварталу	Період				
	2012	2013	2014	2015	2016
Учні, осіб	180	167	137	120	137

Порівняно з 2012 роком у 2016 році учнів стало менше на 23,8 %, що є достатньо високим показником. Це свідчить про те, що професійно-технічні навчальні заклади щорічно втрачають досить велику кількість учнів. Причини негативної динаміки контингенту вбачаються як у демографічних процесах, пов'язаних зі зменшенням чисельності випускників шкіл, так і в значній кількості вакантних місць ліцензованого обсягу вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, на які зараховуються студенти за умови фінансування за рахунок фізичних або юридичних осіб. Певне збільшення контингенту учнів у 2016р. пов'язане із активізацією профорієнтаційної роботи, а також змінами в системі ЗНО та Умовах прийому до вищих навчальних закладів України, що призвело до скорочення кількості місць за державним замовленням у регіональних вишах.

Проаналізуємо також фінансування соціального забезпечення учнів за період 2012- 2016 роки.

Аналізуючи дані рис.1 щодо фінансування соціального забезпечення учнів ліцею, видно, що фінансування за останні роки значно зменшується. Причиною скорочення фінансування стипендії, перш за все, є суттєве зменшення контингенту, не зважаючи на те, що за останні роки стипендія зростала на 10-15%. Фінансування таких статей як компенсація за харчування дітям сиротам та матеріальна допомога зменшується відповідно до того, яка кількість учнів

дітей-сиріт навчається в ліцеї, яка з них кількість в подальшому при закінченні навчання працевлаштовується.

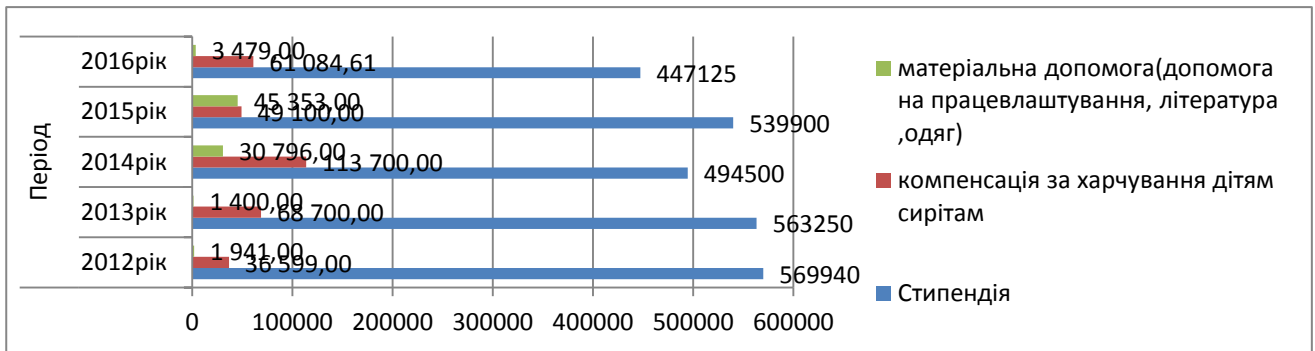

Рис. 1 - Показники соціального забезпечення учнів з 2012-2016 р.р.

Навчальний заклад, як прописано його статутом, забезпечує своїх учнів працевлаштуванням. Аналіз кількісних параметрів працевлаштування учнів Родинського професійного ліцею після закінчення навчання (див. табл. 2) дозволяє дійти висновку про поступове зменшення чисельності випускників, яким надається така можливість. Причини такої ситуації лежать у площині економічних негараздів та проблем функціонування ринку праці та територіях, де проводиться АТО[2]. Перш за все, це стосується скорочення попиту на робочі кадри з боку вугільних підприємств регіону, а також суміжних з ними виробництв. Тому одним з напрямків, які б дозволили покращити ситуацію, є пошук тих галузей, які у найближчій перспективі будуть розвиватися і вимагати додаткової робочої сили.

Таблиця 2

Вихідні дані по працевлаштування учнів з 2012-2016р.р.

№	Назва підприємства	Роки, осіб				
		2012	2013	2014	2015	2016
1	ГП УК Краснолиманська	10	27	22	18	15
2	ТОВ Краснолиманська	2				
3	ШУ Покровське	1		3		1
4	АПК -Інвест	1				
5	Шахта ім.Стаханова		1			
6	ЦОФ Свято Варваринська			1	7	

З даних табл. 2 можна зробити висновок, що невелика кількість учнів Родинського професійного ліцею працевлаштована, зважаючи на те, що середня чисельність випускної групи становить 20-30 осіб. Більшість учнів було працевлаштовано на підприємстві ДП «Вугільна компанія Краснолиманська», оскільки між навчальним закладом і підприємством було укладено договір про працевлаштування студентів на постійне місце роботи. Укладання подібних угод із підприємствами недержавної форми власності є в сучасних умовах ускладненим. Головна місія закладів професійно-технічної освіти – забезпечити ринок праці необхідними кадрами, а це можливо, лише якщо сама мережа закладів ПТО й перелік її професій будуть приведені у відповідність до потреб сучасної економіки. Якщо профтехучилища не виконують свою місію, систему потрібно оптимізувати. Для покращення якості освітніх послуг необхідно оновлення матеріально-технічного забезпечення підготовки висококваліфікованих кадрів та долучення досвідчених педагогічних кадрів та менеджерів закладів професійної освіти. Також ще є низка вагомих факторів, які впливають на ефективність функціонування системи ПТО: відсутність державних стандартів післядипломної освіти; критична невідповідність фінансування закладів їхнім потребам; застаріла матеріальна база; недостатня кількість досвідчених фахівців у зв'язку з низьким рівнем оплати праці у порівнянні з виробництвом; недостатня кількість україномовних підручників та підручників нового покоління зі спеціальних дисциплін; низька якість навчальних матеріалів (зміст вітчизняних підручників не завжди відповідає необхідному рівню, не повністю задовольняє викладачів і учнів). Для покращення стану та підняття рейтингу професійно-технічної освіти необхідно впроваджувати комплексні заходи на державному і законодавчому рівнях, які кардинально змінять ситуацію. По-перше, необхідно ухвалити нові Закони України «Про освіту» та «Про професійну освіту» як інструменти визначення стратегії розвитку професійної освіти; узгодити нові Закони з чинним законодавством та підзаконними нормативно-правовими актами; на законодавчому рівні вилучити підготовку робітничих кадрів із

послуг Державної служби зайнятості; активізувати міжнародне співробітництво щодо інтеграції української системи професійної освіти в європейський освітній простір, упровадження успішних зарубіжних практик в Україні; розробити та запровадити цільові регіональні програми оснащення професійно-технічних навчальних закладів сучасним виробничим обладнанням, навчально-методичними матеріалами, навчально-комп'ютерними комплексами та відповідним ліцензійним програмним забезпеченням. По-друге, необхідно переглянути Перелік професій та обсяг підготовки кадрів для задоволення пріоритетних потреб/інтересів економіки регіонів з урахуванням середньострокового прогнозу в кадрах на ринку праці, забезпечити розвиток використання інформаційно-комунікаційних технологій в професійно-технічних навчальних закладах та запровадження дистанційної форми навчання за рахунок осучаснення навчально-комп'ютерних комплексів[3].

Підбиваючи підсумки, можемо з упевненістю сказати, що на сьогодні проблеми системи професійно-технічної освіти зумовлені економічною й політичною нестабільністю в суспільстві, посиленням розриву між конституційними гарантіями здобуття доступної й безкоштовної професійно-технічної освіти та реальним державним забезпеченням цієї освіти; незбалансованістю потреб особистості в професійних освітніх послугах і суспільства в професійно-кваліфікаційній структурі підготовки робочих кадрів; недостатнім бюджетним фінансуванням, нерозробленістю основних напрямів розвитку системи професійно-технічної освіти.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України : Закон України № 2456-VI [Електронний ресурс] : [прийнятий 08.07.10]. — Режим доступу // <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Офіційний ВЕБ-САЙТ Рахункової палати України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fc-rada.gov.ua>.
3. Туринський процес 2016-17. Україна. Регіональний рівень. Аналіз системи професійно-технічної освіти, -К: «Вік принт»-2016.